

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

III. De die Octavo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

In Circuncisione Domini, Serm. II. & III. 109

salus nobis constare potest: & nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus. Verum ne id quidem sufficit ad salutem: nisi *fortem* quoque experiamur in expugnando impugnantes nos, ne ab eisdem rursum concupiscentiis superemur, & fiant novissima nostra peiora prioribus. Videturne jam aliquid deesse Salvatore? Planè deesset quod maximum est, nisi & Pater esset futuri sæculi, ut per eum scilicet in immortalitatem resurgeremus, qui per præsentis sæculi Patrem generamur ad mortem. Neque hoc satis, si non etiam *Princeps pacis* Patri nos reconciliaret, cuius traditurus est regnum, ne fortè sicut filii perditionis utique non salutis resurrecturi videremur ad pœnam. Multiplicabitur sanè eius Imperium, ut meritò Salvator dicatur etiam pro multitudine salvandorum: & pacis non erit finis, ut veram noveris esse salutè, quæ non possit timere defectû.

IN CIRCUNCISIONE DOMINI,

De die octavo.

SERMO III.

IN Circuncisione Domini, Fratres, habemus quod amemus & admiremur: habemus etiam quod imitemur. Patet in ea magnum dignationis beneficium, unde gratiam agamus: latet aliquid clausum, quod in nobis implere debeamus. Venit namq; Dominus propter nos non solùm redimendos sanguinis effusione, sed & docendos verbis, & exemplis nihilominus instruendos. Sicut enim penitus erat inutile viam scire; si detineremur in carcere: ita redimi non prodesset, si viæ ignaros qui primus inveniret, primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque in maiore quidem ætate, patientiæ & humilitatis, & super omnia charitatis cæterarumq; virtutum manifesta dedit Salvator exempla; in infantia verò figuris velata.

Sed antèquam ad hæc discutienda veniamus, delectat aliquid prius de tanta & tam manifesta dignatione loqui. Habent Angeli gloriam puram & perfectam: sed nec nos erimus sine gloria. Videmus gloriã eius, gloriam quasi unigeniti à Patre, gloriam misericordiæ, & affectus verè paterni: gloriam procedentis ex corde Patris, & paterna planè viscera exhibentis. *Omnes enim peccaverunt*, ait Apostolus ^a, *& egent gloria Dei*. Et alio loco: *Mihi*, inquit ^b, *absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi*. Quid enim nobis gloriosius, quàm quòd tanti æstimavit nos DEUS? Quæve maior illi gloria, quàm tanta dignatio & tanta benignitas: eo utique dulcissima, quo tam gratuita? Nam pro impiis mortuus est. Videtis quantum fecit, & pro qualibus. Pro qualibus, ut non superbiamus: quantum, ne desperemus. Propterea ut inveniamini non spiritum habere huius mundi, sed Spiritum qui ex DEO est,

O 3

& scia-

^a Rom. 3. e
^b Gal. 6. d
Gloria hominis est, tantum æstimatum esse à Deo.

• Plal. 72. d

& sciatis quæ à Deo data sunt vobis : nolite obsecro fieri, sicut equus & mulus, sed sicut pium iumentum, quod bit ^c : *Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.* Talia enim iumenta cognoscunt possessorem suum, & præsepe Domini sui : in quo positum est eis piissimum scœnum, ipse qui panis est Angelorum. Ipse enim est panis unius, de quo vivere debuit homo : sed quia homo iumentum factus est, & panis factus est scœnum, ut vel sic vivat de eo.

f Esa. 40. b

Et huius quidem mutationis Sacramentum die Nativitatis celebratum est, quando *Verbum caro factum est*, cum sit omnis caro scœnum ^f. Ipsa ergo die minoratus est ab Angelis, & habitu inventus ut homo : hodie verò mirabilius aliquid audio. Jam minoratus est multo minùs Angelis, qui non solum formam hominis, sed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodam cauterio latronis. Quid est enim circumcisio, nisi superfluitatis & peccati indicium ? In te Domine Jesu quid est superfluum quod circumcidatur ? Nonne tu verus Deus es de Deo Patre, Homo verus sine omni peccato de Virgine Matre ? Quid facitis circumcidentes eum ? Putatis quia super eum possit cadere illa sententia ^g : *Masculus cuius præputii caro circumcisa non fuerit, peribit anima ipsius de populo suo ?* Potest obilvisci Pater Filii uteri sui ? Aut non cognosceret eum, nisi signum circumcisionis haberet ? Imo verò si quo modo posset non agnoscere Filium, in quo ei bene complacuit, ex hoc maxime signo poterat ignorare eum, inventa in eo circumcisio, quam peccatoribus ipse providerat, ob purgationem utique delictorum. Sed quid mirum si caput pro membris accepit curationem, quam tamen in seipso non habuit necessariam ? Nonne & in membris nostris sæpè pro unius infirmitate alteri adhibetur curatio ? Dolet caput, & in brachio fit coctura : dolent renes, & fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum est in capite.

g Genes. 17. b

Christus ut caput nostrum pro membris circumcisionem, velut medicinam suscepit.

Sermo Paraboliceus ad commendandam Dei misericordiam.

h Ioan. 15. d

Denique quid mirum, si pro nobis dignatus est circumcidi, pro quibus dignatus est mori ? Totus siquidem mihi datus, & totus in meos usus expentus est. Ego enim audiens, quia transit ante carcerem Filius magni regis, cœpi altius gemere, & mirabilius exclamare dicens, *Fili Dei miserere mei.* At ille sicut benignissimus, *Quisnam est*, inquit, ille fletus & ululatus quem audio ? Et dicunt ei, ipse est Adam proditor ille, quem Pater vester trudi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum supplicii faciat interire. Quid ageret, cuius natura bonitas, cui proprium est misereri semper & parcere ? Descendit in carcerem, venit ut educat vincitum de domo carceris. Judæi verò non immemores odii quo oderant patrem, exercent illud in Filium, unde & ipse ait ^h : *Quia oderunt me, &*

Patrem

In Circuncisione Domini, Sermo III. III

Patrem meum. Quid ergo fecerunt impij quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est*, inquit *et haeres: venite, occidamus eum.* Si ergo g Matt. 21.d occiderunt Agnum Dei: in suam quidem perniciem, sed in salutem nostram. Ille enim sanguinem Agni fuderunt, nos accessimus, & bibimus illum. Accepimus calicem salutaris: & calix noster inebrians quam praeclarus est! Ecce unde gratias agamus. Nam ante paucos dies celebravimus adventum eius in carcerem huius mundi, id est, diem Natalis: hodie verò celebramus quod catenas & vincula nostra suscepit. Hodie Qualis hodierna festivitas. enim qui peccatum non fecit, ut reos absolveret, innoxias manus eorum catenis inferuit: hodie sub lege factus est, qui legem dedit.

Sed dicendum est iam quid in hac circuncisione nobis spiritualiter indicetur agendum. Neque enim sine causa in lege praeceptum, nec sine causa completum est in Domino, ut octava die fieret circuncisio. Sed quis cognovit sensum Domini, aut quis Consiliarius eius fuit? Adsit nunc vestris desiderijs Advocatus Spiritus, qui scrutetur alta Dei, & ediferat vobis sacramentum istud octavae diei. Non ignoramus iam oportere hominem nasci denuò: nam propter hoc secundo natus est Dei filius. In peccatis siquidem nascimur omnes, necesse habemus renasci in gratia, quam in Baptismate quidem percepimus: sed heu totum periit in saeculari vita! Nunc primum miserante Deo virtus gratiae in nobis operatur, ut in novitate vitae ambulemus. Ergo nascitur homo, quando Sol iustitiae ortus in animo, peccatorum illuminat tenebras, horrendumque Dei iudicium internis obtutibus offert: addens ad terroris vinculum brevem dierum numerum, & finem incertum. Haec planè vespera est, ad quam demorabitur fletus: necesse est addi matutini laetitiam, ut auditam faciat nobis misericordiam suam. Sic enim fit vespere & mane dies unus. Est autem *dies ista iustitiae*, reddens unicuique quod suum est, nobis miseriam, misericordiam Deo. In hac die Puer nascitur, quando ex his quae diximus, ad amorem poenitentiae, & odium peccati animus excitatur. h Gen. 17.b
Quid nos doceat circuncisio.
Rom. 11.d

Sed periculosum est, si forte velit inter saeculi turbas agere poenitentiam: ubi nimirum alii venenatis persuasionebus, alii undique exemplis peioribus ad peccatum alliciant: alii adulationibus in vanam gloriam, alii detractionibus in impatientiam animum eius dejiciant. Procedat iam necesse est prudentiae radius. Ostendat quantas & quam importunas praesertim in hac generatione nequam opportunitates & occasiones peccati offerat mundus & ingerat, quam debilis sit ad illas humanus animus, maxime qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudentiae eligat de praesenti saeculo nequam fugere, dicens cum Propheta: Octo dies mystici transigendi ante perfectam nostri circuncisionem, & salutaris nominis ademptionem.
1. Dies Iustitiae.
2. Dies Prudentiae.

pheta:

i Psal. 25. d pheta ⁱ: *Odivi Ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo!* Sed
 nondum sufficit hoc. Fortè enim vult eligere solitudinem, non satisfac-
 tendens propriam infirmitatem, & periculosam diaboli luctam. Quid e-
 nim periculosius quàm solum luctari contra antiqui hostis versutias, à
 quo videatur, & quem videre non possit? Itaque iam habet necessariam
 3. Dies For- fortitudinis diem, ut noverit custodiendum ad Dominum fortitudinem
 titudinis. suam: & aciem multorum pariter pugnantium esse quærendam: ubi tot
 k 2. Cor. 2. c sunt auxiliarii, quot focii: & tales qui dicere possint cum Apostolo ^k:
 Eremitica vi- *Quia non ignoramus astutias inimici.* Congregatio enim pro fortitudine
 ta periculo- sua terribilis est, ut castrorum acies ordinata. Væ autem soli, quia si ce-
 for Cenobi- cederit, non habet sublevantem ^a. Quod si cuiquam ex antiquis Patri-
 tica. bus gratiam hanc concessam audivimus, non expedit temerè se commit-
 a Eccli. 24. c tere huic periculo, nec oportet tentare Deum, sicut & Magister noster de
 † S. Bened. Anachoretis loquens †: *Qui non, inquit, conversionis fervore novitio, &c.*
 in Regul. Itaque in hac fortitudinis die ad id quod jam cœperat, id est, *Odivi Eccle-*
 cap. 1. *siam malignantium*, etiam addit quod sequitur ^l: *Lavabo inter innocentes*
 l Psal. 25. b *manus meas.*

Verùm cum eligit esse in congregatione multorum, nunquid eliget
 esse magister qui nondū discipulus fuit, & docere quod didicit nunquam?
 Et quomodo aut in se, aut in aliis motus irrationabiles poterit tempera-
 re? *Nemo carnem suam odio habuit* ^m. Quomodo ergo putatis si iam magi-
 ster suus fuerit iste: quin facile sibi aliquando eo amplius quo familiarius
 m Ephes. 5. f condescendat? Illucescat igitur *dies temperantia*, ut quærat quomodo tem-
 4. Dies Tem- perari & refrenari possint incontinentes motus voluptatis, bestiales mo-
 perantia. tus curiositatis, cervicosi motus elationis suæ. Eligat abiectus esse in
 domo Dei sui, & subiectus esse magistro, sub quo frangatur eius voluntas,
 & obedientiæ fræno concupiscentia reprimatur, sitque quod ait Prophe-
 ta ⁿ: *Imposuisti homines super capita nostra.* Nec dedignandum servo,
 n Psal. 65. c quod præcessit in Domino. Siquidem non est servus maior Domino suo ^o.
 o Ioan. 13. b Ille enim cum iam crevisset atate, sapientia, & gratia apud Deum & ho-
 Christus Pa- mines: cum iam duodecim annorum esset, & remansisset in Hierusa-
 rentibus sub- lem, inventus à beata Virgine & Joseph, cuius Filius putabatur, in me-
 ditus. dio Doctorum audiens illos & interrogans, tamen descendit cum illis, &
 p Luc. 2. g* erat subditus illis ^p. Et tu ergo subditus esto propter illum.

Sed iam tibi in ipsa obedientiæ via aliqua fortassis dura & aspera
 occurrere possunt, ut accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet sa-
 lubria sint, minus tamen suavia videantur. Hæc si moleste cœperis su-
 stinere, si dijudicare Prælatum, si murmurare in corde: etiam si exterius
 impleas quod iubetur, non est hæc virtus patientiæ*, sed velamentum
 malitiæ.

Nota inobe-
dientiæ.

* lege: obe-
dientiæ.

malitiæ. Necessè est ergo ut illucescat *dies patientiæ*, per quam omnia dura & aspera tacita amplectaris conscientia: te magis dijudicans, & durius arguens: cui nimirum displicent quæ ad salutem sunt: & in cogitatione tua semper partem magistri quoad potes adversus temetipsum juvans: tæque in omnibus accusare, ipsum verò magis excusare laborans.

5. *Dies patientiæ.*

Porro in hoc loco jam cavendum tibi arbitror à superbia. Magnum est enim omnino sic vincere semetipsum. *Melior est*, ait Salomon 1, *patientis viro forti, & qui dominatur animo suo expugnatore urbium*. Considera denique quàm manifestè Propheta doceat necessariam esse humilitatem post patientiam, dicens r: *Veruntamen Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea*. Nonne videtur hic occasione patientiæ tentationem sensisse superbiæ? Necessè est ergo ut illuminet cor tuum *radius humilitatis*, & declaret quid à te sit, quid à Deo, ut non altum sapias: quoniam Deus superbis resistit, humilibus dat gratiam s.

9 Prov. 16. d

6. *Dies humilitatis.*

r Psal. 61. a

fIac. 4. b

Jam verò cum in his diutius fueris exercitatus: roga dari tibi *devotionis lumen*: diem serenissimam, & sabbatum mentis, in quo tanquam e meritum miles, in laboribus universis vivas abique labore, dilatato nimirum corde currens viam mandatorum Dei: ut quos prius cum amaritudine & coactione tui spiritus faciebas, de cætero iam cum summa dulcedine peragas & delectatione. Hanc (ni fallor) gratiam petebat, qui ait t: *Remitte mihi ut refrigerer*. Ac si dicat: Quouique in labore & dolore isto crucior, & morte afficior tota die? Remitte mihi ut refrigerer. Verùm & ad hanc quidem perfectionem pauci (ni fallor) perveniunt in hac vita. Neque enim si quis aliquando videtur hanc habere, continuo credat sibi necesse est: maximè si novitius est, nec per præfatos ascenderit gradus. Pius enim Dominus noster JESUS Christus pusillos corde blanditiis talibus solet allicere. Sed noverint qui huiusmodi sunt, gratiam hanc præstitam sibi esse, non datam: ut in die bonorum memores sint malorum, & in die malorum non immemores sint bonorum. Longè aliter qui exercitatos habent sensus, devotionis huius felici fruuntur iucunditate. Sed multi tota vita sua ad hoc tendunt, & nunquam per tendunt: quibus tamen si piè & perseveranter conati sunt, statim ut de corpore exeunt, redditur quod in hac vita dispensatoriè est negatum: illuc perducente eos sola gratia, quò prius tendebant ipsi cum gratia, ut consummati in brevi, expleant tempora multa.

7. *Dies devotionis.*

* r Psal. 38. c

Cum dulcedine & delectatione omnia facere paucis conceditur, & quibus.

Illis verò qui ad hanc devotionis gratiam perveniunt, unum videtur restare periculum, & omnino timendum eis à dæmonio meridiano.

Sermones S. Bernardi.

P

Ipse

2. Cor. II. c. Ipse enim Satanas transfiguratur se in Angelum lucis ^a. Hoc ergo timendum ei, qui tanta delectatione omnia facit; ne dum sequitur affectionem, corpus destruat per immoderatam exercitationem; ac deinde necesse habeat, non sine magno spiritualis exercitii detrimento, circa debilitati curam corporis occupari. Ergo ne incurrat qui currit, illuminari necesse est *lumine discretionis*, quæ mater virtutum est, & consummatio perfectionis. Hæc nimirum docet, ne quid nimis: atque hæc est octava dies in qua circunciditur Puer: quia discretio verè circuncidit, ut non plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscidit, non circuncidit, sicut qui tepidus est, si minus facit. In hac ergo die nomen imponitur, & nomen salutis: nec de eo qui sic conversatur dubitem dicere, quod suam ipsius salutem operetur. Usque ad hunc enim diem dicere possunt Angeli, qui norunt secreta cælestia: sed ego nunc primum ei fiducialiter nomen salutis impono. At verò quia omnino rara ista avis est in terris, huius discretionis locum in vobis fratres suppleat virtus obedientiæ, ut nihil plus, nihil minus, nihil aliter quàm imperatum sit, faciatis.

8. Dies discretionis.
Discretio in exercitiis tenenda, ne fiant cum detrimento valetudinis, & spiritus profectus.

IN EPIPHANIA DOMINI,

De Verbis Apostoli, *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei*, ad Tit. 3. b.

Et de tribus Christi Apparitionibus.

S E R M O I.

^a **A**pparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei ^a. Gratias Deo, ^b Ad Tit. 3. per quem sic abundat consolatio nostra in hac peregrinatione, in hoc exilio, in hac miseria. Super his namque sæpius vos admonere curamus, ut nunquam mente excidat peregrinos vos esse longè factos à patria, pulsos hæreditate. Quisquis enim desolationem non novit, nec consolationem agnoscere potest. Quisquis consolationem ignorat esse necessariam, superest ut non habeat Dei gratiam. Inde est quòd homines sæculi negotiis & flagitiis implicati, dum miseriam non sentiunt, non attendunt misericordiam. Vos quibus non frustra dictum est ^b, *Vacate, & videte, quoniam suavis est Dominus*: & de quibus idem Propheta, *Virtutem*, inquit ^c, *operum suorum annuntiabit populo suo*: vos, inquam, quos non detinet occupatio secularis, attendite quænam sit consolatio spiritualis. Vos qui non ignoratis exilium, audite quia de cælo venit auxilium. ^d **A**pparuit enim benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei ^d. Priusquam appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidem & prius erat: nam & misericordia Domini ab æterno est. Sed unde tanta agnosci poterat?

^b Psal. 45. b

^c Psal. 110. b

^d ad Tit. 3. b